

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יוצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" בראשות: הרב דוד אנפולסקי שליט"א • הרב יוסף חיים אלבוים שליט"א • בנשיאות הגאון רבי ישראל גנס שליט"א

התפילה בראי הפרשה הרב יוסף חיים אלבוים

דברים - בין המיצרים

אלוקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלוקיך בה - הם לא יכלו להכיל דרגת קדושה כל כך גבוהה, והעדיפו לא להיכנס. לכן הם תיארו את הארץ כקשה, מאיימת, מלאה ענקים - ולכן עם ישראל בכה בלילה ההוא (ט' באב), ובכה על עתידו.

הסוכות והמרגלים

לעומת זאת - חג הסוכות בא כתיקון ישיר לחטא הזה: אנחנו יושבים בסוכה - בצל כנפי השכינה. אנחנו לוקחים את ארבעת המינים - שמסמלים את פירות ארץ ישראל. [והאתרוג מלשון ריגוע, דהיינו חמדה בלשון ארמי כמבואר ברמב"ן, היפך מאיסת ארץ חמדה].

אנחנו שואפים לדרגת "וצילא דמהימנותא" - צל האמונה. "שמחתם לפני ה' אלוקיכם" - בשמחה אמיתית עם הקב"ה ועם ארץ ישראל.

הגאון מוויילנא כותב שיש שתי מצוות בתורה שבהן האדם נכנס כולו, עם כל גופו: ישיבת סוכה -

"**תשבו** כעין תדורו" - האדם נכנס פיזית למצווה, לגוף הקדושה.

ישיבת ארץ ישראל - כשם שארץ ישראל היא השראת שכינה תמידית, כך גם הסוכה היא מרחב של שכינה.

וכך כמו שארץ ישראל היא "עיני ה' אלוקיך בה", כך גם הסוכה היא "בצל כנפיך יחיו". ובשניהם - אנחנו שמחים לפני ה'.

הפסגה היא שמחת תורה - כמו שכתוב בזוהר: "ביום שמיני עצרת - המלך לבד עם המלכה".

זוהי דרגת קרבה של אמן מוחלט -

עם ישראל מחבק את התורה מתוך שמחה, 'נגילה ושמחה בך', 'בך - בתורתך'.

ואז - מגיעים לתיקון שלם לחטאי הדור: חטא העגל - מתוקן בקבלת מלכות שמיים. חטא המרגלים - מתוקן בשמחה בארץ ישראל והשראת השכינה.

סיחון ועוג - סוד התפילין

כעת נבאר עומק עצום מפי החידושי הרי"ם (הובא בשפת אמת דברים):

סיחון ועוג - מייצגים את שתי התפילין: סיחון - תפילין של ראש. עוג - תפילין של יד.

סיחון הוא מלך חשבון - ו"חשבון" הוא מלשון מחשבה, "נחשבו". הוא יושב על כוחות השכל והעיון,

(תהלים ע"ח): "להפיץ זרעם בגוים ולזרותם בארצות" - לא רק עונש על אותו דור, אלא זהו שורש הגלות שלנו עד היום.

אלול תשרי נגד תמוז אב

מה עומד מנגד לחטאים האלה?

בחודש אלול ותשרי אנחנו פועלים לתקן. חטא העגל היה ב"ז בתמוז - ואז נשברו הלוחות הראשונים. לעומתו, באלול עלה משה שוב להר - ויורד ביום הכיפורים עם לוחות שניים.

חטא המרגלים היה ב"ט באב - יום שהפך ליום בכי לדורות, על פי המשנה במסכת תענית.

ולכן - שני החודשים האלה הם הפוכים בתכלית מהחטאים: בחודש אלול אנחנו עושים תשובה, זוכים ללוחות שניים - בחודש תשרי אנחנו מקבלים עול מלכות שמים ומבטאים שכנגד העגל אנחנו מקבלים את המלך באמת.

בחטא העגל אמרו: "אלה אלהיך ישראל" - כביכול, היפך עבודת ה'. לעומת זאת בתשרי אנחנו אומרים: "מלך על כל הארץ, המלך הקדוש, המלך המשפט" - מקבלים את הקב"ה כמלכנו.

חז"ל דורשים על כך: במדרש איכה - "איכה בגינת ראי אלה - כנגד אלה אלהיך ישראל". כי 'איכה' בגימטריא 'אלה'. אם כן, קבלת מלכות שמיים בראש השנה ויום הכיפורים היא תיקון ישיר לחטא העגל.

החטא של המרגלים מתואר בתהילים (ק"ו): "ומאסו בארץ חמדה" - הם דחו את אור השכינה שגילו בארץ ישראל.

הקדמונים כותבים, שכאשר המרגלים ראו את גודל השראת השכינה בארץ - כמו שכתוב: "ארץ אשר ה'

בפרשה זו מלמד אותנו משה רבנו יסוד חשוב: עם ישראל יכלו להיכנס לארץ ישראל תוך אחד עשר יום בלבד, מ"חורב עד קדש ברנע". אבל חטא המרגלים מנע זאת.

חטא מרגלים בתשעה באב היה, ואכן בכל שנה קוראים פרשת דברים בשבת הקודמת לתשעה באב.

ישנה גם הקבלה נוספת בפרשה: "אֵיכָה אָשָׂא לְבָדִי. רש"י מביא ש"אֵיכָה" הוא לשון תוכחה.

חז"ל גם מציינים קשר בין "איכה" שבפרשת דברים לבין מגילת איכה: "אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד".

(ולכן יש קהילות שקוראים תיבה זו בניגון מגילת איכה, לציין את השייכות בין הדברים).

בהמשך הפרשה, התורה מספרת לנו על מלחמות סיחון ועוג - שני המלכים שעמדו בדרכם של ישראל, ושהובסו.

איזו שייכות יש בין חטא המרגלים לבין כיבוש סיחון ועוג. (אמנם יש מחלוקת אם דרשין "סמוכים" בכל התורה אבל ב"ספר דברים" דרשין).

המיצרים והחגים

אנחנו עכשיו בתקופת בין המצרים, וידוע ששלושת השבועות האלו מקבילים לשלושת השבועות שבין ראש השנה להושענא רבא (תיקון וע"ע מהרש"א בנדרות ח).

מה המשמעות של הקבלה הזו? יש שני חטאים שעליהם עם ישראל סובל עד היום:

חטא העגל - למרות שמשה רבנו התפלל רבות, וגם נאמר "סלחתי כדבריך", עדיין נשאר רושם של חטא. הקב"ה אמר: "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" - כלומר, בכל דור ודור יש פקידה מהחטא ההוא.

חטא מרגלים - אחרי חטא המרגלים הקב"ה אומר

מתוך הכרת הטוב לשותפים היקרים שבנותם כולט זוכים בשבוע זה להטת פאור התפילה וקרבת ה בגליון זה
אנו מבקשים מהקוראים להשתדל בלג להזכיר שמות אלו להצלחה וישועה בכל
משאלות לבם לטובה.

זרע של קימא
איתמר בן דינה
שמחה בת אליס

להצלחה בכל
יצחק יהודה לב ארי
שימריית בת דינה

לרפואה שלמה
אנה בת צילה
יהודה בן חגית

כל הזמיות העצומות מחיזוק בתפילה וקירוב הלבבות של מאות יהודים לאבינו ית' יעמוד שווה בשווה לכל
השותפים בהחזקת והפצת הגליון השבועי וזכו לישועה והצלחה כבירה וימלאו כל משאלות לבם לטובה במהרה

ולכן מייצג את הצד של המוחין - החשיבה. כמו שאמרו חז"ל: "סיחון מלך חשבון - חשבון זה לשון מחשבה".

עוג - תפילין של יד. עוג מוזכר כמי שישב בעשתרות אשר באדרעי. "עשתרות" - מלשון עושר גשמי. "אדרעי" - מלשון זרוע (יד). והרי יד - היא הפעולה, הכוח, הזרוע הפועלת בעולם - ולכן עוג מסמל את הצד של התפילין של יד - מעשה ולא רק מחשבה.

גם אמרו חז"ל שמלחמת סיחון היתה בחודש אלול, ומלחמת עוג - בחודש תשרי.

כלומר - אלו החודשים של תיקון החטאים: באלול - תיקון לחטא המעשה (חטא העגל). בתשרי - תיקון לחטא המחשבה (חטא המרגלים).

המהלך הזה מתבאר ברעיון שהובא בחז"ל: "לכל היד החזקה" - זו שבירת הלוחות, והיא - חטא היד, של העגל. ואילו המרגלים - (תהלים קו, כד-כו) "ויאמסו בארץ חמדה, לא האמינו לדבר, וירגנו באהליהם לא שמעו בקול ה'". חטא במחשבה, מאיסה, וחסרון אמונה ושמיעה.

לכן, דור המדבר לא זכה להיכנס לארץ, אבל הדור השני, שכבש את סיחון ועוג - כבר הגיע לדרגת תיקון חלקי. ולכן הם הצליחו: לכבוש שטחים ראשונים בארץ. לשבור את הקליפה של המחשבה והיד - סיחון ועוג.

חז"ל אומרים שבתחילה הייתה תוכנית שעם ישראל יכבוש גם את: הקני, הקניזי, הקדמוני. שהם אדום עמון ומואב. אבל בגלל שלא תוקן החטא לגמרי - לא כבשו הכל. ובכל זאת - ארץ סיחון ועוג כן נכבשו, למרות שהם ארצות של מואב ועמון, כי הם מייצגים את החלק הראשון של תיקון.

לכן אומר בעל העקידה: אולי משה רבנו חשב שבזה נשלם התיקון, ושלכן ביקש להיכנס לארץ -

אבל הקב"ה ענה לו שעדיין אין זה תיקון שלם.

אמירת מלכי האמורי

שני המלכים הללו - סיחון ועוג - מכונים בתורה "מלכי האמורי".

מה פירוש השם "אמורי"?

חז"ל מסבירים ש"אמורי" הוא לשון אמירה, דיבור. כלומר - אלה מלכים שכוחם היה בכוח הדיבור. הם ייצגו את העיוות של כוח האמירה - בין אם במחשבה, ובין אם בפה.

כי כשהאדם מדבר - יש בו שני כוחות שמשתלבים יחד: המוח - הוא זה שחושב, מסדר את הרעיון, מנסח.

הלב - הוא זה שמרגיש, שרוצה, שמניע את הפנימיות. הדיבור המושלם הוא כאשר יש חיבור בין השניים:

של קושי - אבל גם של בקשה אמיתית. יש שיגידו: "אי אפשר לבקש יותר מדי", "אנחנו בגלות, השכינה נסתרת", "לא ראוי לעמוד ולצעוק..."

אבל האמת היא - שדווקא עכשיו, בתוך הימים הקשים האלה, אנחנו צריכים לבקש ולהתפלל יותר מתמיד.

בברכת "ולירושלים עירך" אנחנו מבקשים: "ותשכון בתוכה כאשר דיברת", "ובנה אותה בקרוב", "וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין".

בברכת "את צמח דוד" אנחנו אומרים: "מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך".

ובסיום: "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים".

בכל אחת מהברכות האלה -

אנחנו כבר אומרים את התפילה.

היא כתובה. היא בלבנו.

אבל היא צריכה: רגש - כוונה - חיבור פנימי.

תכתב זאתו

המלבי"ם מבאר בפרק ק"ב בתהילים את הפסוק: "תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו".

ובהמשך: "פנה אל תפלת הערער ולא בזה תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון".

מה הכוונה?

דווקא הדור האחרון - דור של גלות, שבירה, עייפות רוחנית - דווקא בו, כשהם מתפללים אפילו תפילה חלשה - אל יחשבו שאין לה ערך ח"ו.

"פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם". גם אם האדם שמתפלל הוא שפל, עני, או מיואש, וגם אם הוא לא זוכה לראות בעיניו את הגאולה - התפילה שלו נשמעת ונשמרת אצל הקב"ה.

הקב"ה לא מבזה אף תפילה - לא של יחיד ולא של רבים. הוא שומע את כולן, ואוסף אותן אל "מאגר שמיימי" - כמו ספר זיכרון שכותבים בו כל תפילה.

ה' מצווה למלאכיו - "תכתבו את התפילות האלו לדור האחרון!"

כי יהיה דור - שיזכה לגאולה - והוא יגלה שכל התפילות שנאמרו בזמן הגלות - הן אלו שגרמו שהגאולה תבוא.

כל זעקה, כל בקשה, כל אנחה - גם אם לא נענתה מיידית - נשמרת, מצטרפת, וביחד הן יוצרות את הכוח שיביא את הגאולה.

ודווקא בדור הזה, כך כותב המלבי"ם: "ובנה ה' את ציון, יִצְאָה בכבודו, וישמע תפילת שארית עמו".

"היגיון הלב" ו"המחשבה" [כי האדם חושב מילים], הרי מתמזגים יחד - ויוצאים כ"אמירה" שלמה ונכונה.

הבעיה עם סיחון ועוג הייתה - שהם שיבשו את האיזון הזה. הם הפכו את כוח הדיבור לכלי של טומאה, של רוע, של חורבן.

שני קליפות נגד

ספר "מגלה עמוקות" כותב דבר נורא:

סיחון ועוג - אלו כוחות רוחניים שמעכבים תפילה.

סיחון מ'לך א'מורי - ראשי תיבות: סמ"א. כלומר - הוא כוח שמונע את שלוש התפילות הקבועות של עם ישראל.

עוג - מייצג את הקליפה שמונעת את התפילות הלא־קבועות, אלו שאדם מתפלל מעצמו, מבקשה פנימית, מליבו.

שני הכוחות הללו - מפריעים לעם ישראל להתפלל באמת.

בתמוז ואב חטאו באמירה, באמירת 'אלה אלהיך', ובאמירת 'בשנאת ה' אותנו', באלול ותשרי מתקנים אותם, שה' הוא המלך, ולא שנאה כי אם אהבת ה' לעמו, ותשובה מאהבה. זהו התיקון, באמירת ההיפך.

הכלי לגאולה

אנחנו נמצאים כעת בין המצרים, וזה זמן של כאב,

אליבא דהלכתא - הרב חזקיה פורטמן

האם 'ברכת' שהחיינו' סותרת את הרגשת האבילות?

ומזה נתפשט שרבים מקילים באלו הברכות, ומקורו הוא מדברי הרשב"א (שו"ת ח"א ס"א רמ"ה) שהעיד בשם כל רבותיו שלא היו מברכים שהחיינו על לידת הבן או על מצות מילה, ונדחק שם ליישב מנהגם עפ"י המבואר בגמ' (עירובין מ:). שמשמע שם ש"שהחיינו" שמברכים על דלעת חדשה [דהיינו על פירות המתחדשים משנה לשנה] אינה אלא רשות, וחידוש הרשב"א דה"ה כל שאר הדברים המתחדשים מזמן לזמן, שהם ג"כ "רשות", מלבד ברכת שהחיינו הנאמרת על המועדים שהם "חובה".

וכתב המגן אברהם (שם) שאין כוונת הרמ"א לפסוק כצד זה לדינא, אלא רק הביא שהמנהג להקל שלא לברך הוא מיוסד על שיטה זו [כמנהג כל רבותיו של הרשב"א], אך לדינא "אינו נכון", וכן הסכים המשנה ברורה (שם ס"ק ז').

חז"ל תיקנו לברך 'שהחיינו' על כמה סוגי דברים: (א) על הגעת המועדים, כמו שלש הרגלים, (ב) על עשיית מצות המזדמנות או המתחדשות משנה לשנה, כמו פדיון הבן ונטילת לולב, (ג) על פירות המתחדשים משנה לשנה, (ד) על הנאות וטובות שונות כמו ראיית חבירו החביב עליו מאד וקניית דברים חשובים ועוד.

שהחיינו - חובה או רשות

קודם שנבוא לדון בנושא אמירת ברכה זו בימי בין המצרים, יש לברר תחילה מהו תוקף חיוב אמירת ברכה זו. הרמ"א בהל' ברכת הפירות (סי' רכ"ג ס"א) כתב: "ויש שכתבו שנהגו להקל בברכה זו [של שהחיינו], שאינה חובה אלא רשות,

אמנם יש מגדולי האחרונים ז"ל שהשיגו על חומרא זו משני צדדים: (א) הגר"א (שם) כתב שהוא חומרא יתירא, שהרי אפילו אבל ביום המיתה מברך שהחינו, כמפורש בגמ' (ברכות נ"ט:). שמי שמת לו אביו והוא היורש היחיד, הרי הוא מברך "שהחינו" (ב) ה"ט"ז (שם ס"ק י"ז) כתב שכשם שאין להימנע מלברך במקום שלא ימצא פרי זה לאחר ט' באב כדי שלא להחמיץ הברכה, ה"ה יש להתיר מיד ללא שיהיו, שהרי יש לחוש שמא ימות קודם שיקיים מצוה זו. ולהלכה, העלה המשנה ברורה (שם ס"ק צ"ח ובשעה"צ ס"ק צ"ט) שעכ"פ בשבת ובראש חודש אין להחמיר.

ונראה שכל החומרא אינה אלא להימנע מאכילה וכדומה על מנת שלא יתחייב לברך שהחינו, אבל במקום שמאזיה טעם הוא כבר אוכל פרי חדש וכדומה, במצב זה אין לו להתבטל מן הברכה, שהרי בספר החסידים [שהוא המקור לדברי השו"ע] לא מוזכר אלא שלא היו אוכלים פרי חדש, ולא בא לחדש שחז"ל לא תיקנו לברך שהחינו בימים אלו [אפילו אם נאמר שהברכה היא רשות], וכן מבואר ברמ"א שכתב: "פרי שלא ימצא אחר ט' באב, מותר לברך ולאכלו בין המצרים", דהיינו כדי שלא יחמיץ ברכת שהחינו [וכמש"כ המ"ב שם ס"ק ק'], וכש"כ לשיטות הסוברים שברכת שהחינו האמורה על הפירות היא חובה ולא רשות, ואין לדחות אפילו ספק חובה מפני חומרא בעלמא.

כלומר, רק ברכת "שהחינו" שעל הפירות המתחדשים משנה לשנה הם בגדר "רשות", אבל שאר סוגי הדברים שעליהם מברכים שהחינו, הרי הם חובה גמורה כמו ברכת שהחינו שנתקנה על המועדים.

ויש להוסיף עוד, שיש סוברים שאף לגבי ברכת הפירות, אין כוונת הגמ' בעירובין שם שהיא רשות ממש, אלא שאין חיוב לחזור אחריה, שאין מחויב לקנות פרי זה על מנת לברך עליה, אבל אם קנה ואכל פרי זה, הריהו חייב לברך עליו שהחינו מעיקר הדין [אלה רבא סי' רכ"ה ס"ק ו', מובא במשנה ברורה שם ס"ק ט'].

‘שהחינו’ בימי בין המצרים

כתב השו"ע (סי' תקנ"א סי"ז): "טוב לזהר מלומר שהחינו בין המצרים על פרי או על מלבוש", ומקורו מדברי ספר החסידים (סי' תת"מ), והוסיף הרמ"א בהגהתו שם: "בפרי שלא ימצא אחר ט' באב, מותר לברך ולאכלו בין המצרים".

ויש להדגיש שאף לדעת השו"ע עפ"י ספר החסידים הנ"ל, ודאי אין הכוונה שיש איסור בדבר, שהרי לא מצינו בשום מקום בחז"ל שתיקנו כן [או בשאר הקדמונים שהזכירו כן], אלא הוא מדת חסידות בלבד, וכמפורש במקור הדברים בספר חסידים: "יש חסידים מחסידים הראשונים שלא היו אוכלים שום פרי חדש וכו'", וכן הוא לשון השו"ע: "טוב לזהר", וכן דקדק המשנה ברורה: "אין כדאי לומר שהחינו" [אעפ"י שמצינו בכמה פוסקים לשון "איסור"].

- הרשב"א: "יש לנהוג לברך עליהן כדברי הפוסקים דסבירא להו שאין חובה, ומ"מ המיקל בברכות במקום שהוא מחלוקת לא הפסיד", ומבואר כדברי המג"א שסובר דלא קי"ל כמנהג המובא ברשב"א [וכ"כ בבאור הלכה שם], ומ"מ לא דחה צד זה לגמרי, שעכ"פ "במקום שהוא מחלוקת", יש לצרף שיטה זו שאם לא בירך לא הפסיד, ולכן הוזכר מנהג זה, אבל במקום שאין מחלוקת בין הפוסקים, הרי אף הרמ"א מודה שמי שסימון על המנהג הזה הריהו בגדר "מפסיד".
- והמנן אברהם שם (ס"ק מ"ב) דחה ראייה זו, שאין הטעם להימנע מלברך משום **אבילות** אלא משום שהזמן של ימי המצרים הוא זמן פורענות, ולא מתאים לברך שהחינו בזמן זה, והגר"א כתב על טעם זה: "אינו כלום" [ולכאורה כוונתו שגם ימי השבעה הם זמן פורענות - הערת הרב יהודה גנס שליט"א]. ויש להעיר על ראיית הגר"א, ששם כשמת אביו כבר חל עליו החיוב ולכן אין לדחותו לאחר זמן, משא"כ הכא הנידון הוא האם לכתחילה להנכיס עצמו להתחייב בברכת שהחינו, וכמו שיתבאר בהמשך.
- ויש להעיר על דברי הברכי יוסף (שם אות ח') שכתב לענין אשה מעוברת: "יתנו פרי חדש ותאכל בלי ברכת שהחינו" [מובא בשערי תשובה שם סוף ס"ק ל"ח], והעתיק המ"ב (שם ס"ק צ"ט) דבריו: "מעוברת מותרת לאכול פרי בלא שהחינו דשמא תתאוה ויגרם נזק לה ולולד", ומשמע שיש לאכול בלי ברכת שהחינו, ולא כתבו שיש לה לאכול ולברך, וכבר העירו כמה מחברים על זה, וגם תמוה מסבירא לומר שעדיף שלא לברך מאשר לברך, שהרי המברך מקיים מצות עשה מדברנו בברכתו, ולכ"ע אין מקום לומר שיש איסור בימי בין המצרים, ואילו מי שאינו מברך יוצא בהפסד כמעט בלי שכן, ויש להוסיף שגם הברכי יוסף עצמו בהמשך דבריו (שם אות י"ב) העלה שאם לקח פרי חדש ואכל, לא ינמנע עצמו מברכת שהחינו, והגר"ק (בהגהותיו לספר קרא על מועד עמ' י"ח הגהה ה') כתב ליישב שאם כל מטרת האכילה אינה אלא מתוך חשש פיקוח נפש, לא שייך לברך שהחינו לזמן הזה, עכ"ל, ולכאורה הוא חידוש גדול לומר שהמעוברת לא תברך 'שהחינו לזמן הזה' מטעם זה, שהרי כעת אין לה שום סכנה כלל ולא נחשבת אפילו כחולה, שהרי מצינו שמעוברת מתענות, וא"כ ק"ו שיכולות למנוע עצמן מאכילת פירות חדשים [במקום שאינה מתאוה], וכי לא מתאים לברך בשמחה "שהחינו לזמן הזה" למעוברת האוכלת לצורך הרינה [ואולי יש לומר שכונת הגר"ק שדוקא במקום שחללי החשש שמא תתאוה ותבוא ליד נזק, לא היתה אוכלת פרי זה, דבכה"ג אכן לא שייך לברך - הערת הרב יהודה גנס שליט"א]. ועוד יש להעיר שגם רוחק להעמיס כן בכונת האחרונים הנ"ל, דא"כ הו"ל לומר שאסורה לברך, שלפי טענה זו אין ברכה כלל במצב זה, ואילו מדבריהם משמע שרק אין איסור באכילה בלי ברכה זו, ובאמת גדולה מזו מפורש להדיא בהמשך דברי הברכי יוסף שם שאינו מטעם זה, ה"ל: "ותאכל בלי ברכה, דכמה פוסקים ס"ל דברכת שהחינו רשות וכו' והכא יש לחוש שמא תתאוה ויגרם נזק ולולד", הרי מבואר שלא הקל אלא משום שברכה זו היא רשות, ולא משום שאין מקום לברך באכילה לצורך פיקוח נפש וכדומה [אמנם יש מקום לדחוק שהשערי תשובה הביא דבריו בכמה שינויי לשון, כגון מה שהוסיף שם שיגרם נזק לאשה ולא רק לולד, וא"כ אפשר שאינו סובר כמותו בכל דבריו ושינה מהטעם הנ"ל, והמ"ב העתיק לשונו של השערי תשובה], ומ"מ עכ"פ במקום שאוכלת פרי חדש ואינה מקפדת על חומרא זו לחיזוק בריאותה בעלמא ולא דוקא מתוך חשש סכנה או אפילו חשש חולי, נראה שודאי מתאים לומר שהחינו לזמן הזה ואין לה להחמיץ הברכה.

סיפור מהחיים

קידוש השם. ולא חילול ה' ח"ו ואכן כך עשינו כמה דקות לפני פתיחת האירוע. יצאנו הביתה, אחרי זמן קצר אחרי שחזרנו הביתה אנו מקבלים טלפון מהמזכיר ההוא שמודיע שבסוף האירוע הסתיים מוקדם מהרגיל כך שאפשר לבוא לקחת את הכלים. שאלנו אותו: "מה קרה?", והוא סיפר דבר מדהים! את הארוחה גמרנו די מהר, ואז שהיא הגיע תורו של אותו הליצן, הוא עלה על הבמה, והתחיל לדבר כמי שנטרפה עליו דעתו לחלוטין. בהתחלה חשבו שזה חלק מהבידור, אבל לאט לאט הבנו שהוא פשוט השתבש לגמרי. ניסינו לרמוז לו / להגיד לו שירד, ניסינו להוריד אותו מהבמה. ללא הועיל. עד שבליט ברירה קשרנו אותו בידיים וברגליים והורדנו אותו מהבמה. ובכך האירוע הסתיים מוקדם מהרגיל.

למדנו גודלה של תפילה, ובפרט שגם הצדיקים המליצו טוב בעדנו, כמה קידוש השם זה יכול ליצור, אפילו במקום כל כך, לא כל כך קדוש, זה יכול לפעול ולהפעיל דברים גדולים ועצומים.

לה, אמנם נהוג שבסיום האירוע באים בעלי ההפקה לקחת את הדברים, אבל היות ומתוכנן פה ערב ארוך מאוד, שכנאנו ייגמר לפנות בוקר, אז תבואו למחרת, וכמובן שהם יוסיפו תשלום על כך, זה היה נראה חריג, אז שאלנו: מה מיוחד באירוע שיהיה פה? והוא מספר שהם עושים איזו ארוחה מאוד חגיגית, הם הזמינו מחוץ למדינה איזה ליצן עולמי שיעשה צחוק מהיהודים. כששמענו זאת, נחרדנו, למרות שהרב כבר פסק שמותר ואין כאן איסור הלכתי, אבל עדיין, איך אפשר לתת יד לפושעים לערוך כזה סוג אירוע?

התקשרנו שוב לרב. הרב חשב, והוא שואל, האם יש פמוטים עם נרות באירוע הזה? אמרנו לו, שכן, על כל שולחן יש נברשת עם הרבה קנים וכמה סוגי צבעים של נרות, משהו מאוד יפה. אז הוא אומר, אני מציע לך להדליק את כל הנרות הללו לעילוי נשמות של צדיקים. כך שליד כל נר, תכווננו שיהיה לעילוי נשמת הצדיק מסויים ולהתפלל שיצא מפה

שלום וברכה אנחנו גרים בארצות הברית בשכונת קריית יואל - ניו יורק. אנו מתפרנסים מהפקת אירועים אתה יודע מה זה "לקבל אירוע"? זה להלביש את האולם בוולונות בצבע מיוחד לשים מפות תואמות על שולחן, פמוטים, נברשות, קנדלברות, כיסויים לכיסאות וכדומה. לפני חודש קיבלתי הזמנה לערוך אירוע באולם אירועים של 'מרכז יהודי' באחת העיירות במרחק של כשעתיים נסיעה מהבית. הגיע היום, נסענו למקום, אך כשהגענו אנו מגלים למרבה ההפתעה והאכזבה שמדובר במקום שהוא מרכז רפורמי רח"ל. לא ידענו מה לעשות, מצד אחד אנו לא רוצים לסייע להם בכלל, מצד שני חתמנו חוזה ואם נבטל הם יתבעו אותנו בתביעת ענק, התקשרנו לרב שלנו. הרב שקל את הדברים, (כל מקרה ומקרה לגופו!) ופסק שהיות שאנו לא מגישים את האוכל רק עורכים את המפות והולכים - מותר, בליט ברירה. לקראת סיום העריכה, מגיע המזכיר של המרכז הזה, ואומר

התפלה במשנת בעל ההילולא

הנתיבות שלום מסלונים

רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובסקי זצ"ל נלב"ע ז' מנחם אב תש"ס

זה בכותל המערבי "מקום שלא זזה שכינה", ולכן כמתפלל ואומר שם "ברוך אתה השם" יוכל להרגיש יותר קרבת אלוקותו יתברך שמו, הרגשה זאת היא האושר והתענוג הכי גדול שיש - "ואני קרבת אלוקים לי טוב". ומכח הרגשת קרבה נפלאה זו יוכל להתחדש כבריה חדשה ולשוב בתשובה. כי כל התענוגים שבעולם כאין וכאפס יחשבו הרגשה זו... (נתיבי עולם הישיבה, 'בנתיבות אבות' שבועות)

זמן תפלה

צימצום התפילה וקריאת שמע אל זמני ההלכה, שהשעון קובע בה את אורחות חייו נראה לכאורה כדבר שיכול למנוע מלהתפלל ברשפי אש קודש בכל זמן שירצה. אך לאמיתו של דבר, דווקא המגבלות והמסגרות נותנות לו יציבות רוחנית בכל מהותו. והמחיש זאת באופן נפלא: שכאדם יוצא לטיול להתענג על נפלאות הבריאה ציוץ הציפורים, הוא חוזר בערב לביתו מלא רעננות והתחדשות... לעומת זאת, אדם שהוא מחוסר בית רח"ל, למרות שהוא נמצא כל העת ב"טיול" אחד גדול, לבו אינו פנוי ליהנות מהנופים והמראות הסובבים אותו. כן הוא בענייני עבודת השם. יסודי ההלכה הם ככותלי הבית הרוחני שנותנים לו יציבות כך שכל הרוחות שבעולם לא יזיזו אותו. רק אז יכול הוא לצאת להתעלות בדרכות נפלאות גם למעלה מהגבולות הטבעיים שלו בבחינת 'ויגבה לבו בדרכי השם'.

מפתן היהדות

ראש וראשון לעבודת התפילה הוא האמונה כי הקדוש ברוך הוא שומע על תפילת כל פה, אפילו אם אינו הגון ואינו כדאי, ירחם עליו כרחם אב על בנו, וכגודל בהירות אמונתו כך נפתחים פיו ולבו בתפילה, והרגיש כי עומד הוא נוכח פני ה' ותהיה תפילתו מקובלת.

ויזהר מהרגשת 'שפלות' בידעו את שפל מצבו. "איך יעז לגשת אל הקודש לשפוך שיח לפני הקדוש ברוך הוא?" אך האמת שצריך להתחזק ביותר, כמאמר מרן הרה"ק מקוברין זיע"א, כי האדם שאינו מרהיב עוז בנפשו לגשת בתפילה, והשתפכות הלב לפני הקדוש ברוך הוא, גם אחרי שחטא בעבירה הגרועה ביותר, עדיין לא דרך על מפתן החסידות ועל מפתן היהדות. והטעם בזה, כי שורש היהדות והחסידות, שידע איש יהודי, כי איך שהוא שפל ונבזה, אביו שבשמים, חפץ מאוד בתפילתו. ואפילו מי שהוא בבחינת ירד לדיוטה התחתונה, גם הוא מסוגל לעלות כתר מלכות יחד עם מלאכים המוני מעלה. ואדרבה, דווקא הדור השפל שלנו, רק הוא מסוגל להביא את היהלום הנכסף אל הכתר, כי כידוע לחפור לעומק האדמה באויר הרעיל צריך אנשים יותר מגושמים, אבל דווקא הם משלימים את הכתר.

כפי שאמר מרן ה'בית אברהם' פנה אל תפילת הערער (שהוא עץ סרק שאין בו שום לחלוות), שאפילו תפילה יבשה, שאין בה לחלוות וקדושה, גם תפילה כזו לא בזה, ובפרט 'תיכתב זאת לדור אחרון' שהוא דור עקבתא דמשיחא, שההסתר והחשכות גדולים כל כך, שצועקים ואינם נענים. "יתבו זאת על לוח ליבם", כי באמת הקב"ה מקבל תפלתו רק שיש חשבוניות למעלה, איך זה יהיה טוב עבורו, ומתי למלא מבוקשו. ועל ידי כוח האמונה, "עם נברא יהלל יי". זה יחזק ליבם לבקש ולהתפלל להשם. וכך מביא בעל התולדות מהבעש"ט הק'. ואדרבה כשהוא בוטח בהשם כנן הבוטח על רחמי אביו, אפילו שאינו ראוי זוהי תרופת פלא שמשברת את כל הקליפות, דלתות ובריחי הברזל. וממשיכה עליו את הישועה. ותפילתו מתקבלת ברחמים. (נתיבות שלום א עמ' קפו)

רבנו הדגיש מאוד שעיקר התפילה היא להרגיש באופן מוחש את הפגישה היום יומית עם אבינו שבשמים עד שירגיש איך שהוא עומד מולו ושופך שיחו לפניו, וכדברי הרמב"ם: כיצד היא הכוונה ... יראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. ובספרו (נתיבות שלום עמ') הביא זאת בשם רבי חיים מבריסק שעיקר כונת התפילה הוא 'עומד לפני מלך', כך שעיקר התפילה אינו עצם הבקשה אלא הדבקות ששופך ליבו לפני אוהבו ומבקש אהבתו ועצם שפיתת הלב ממתקת את כל הדינים

והדגיש ואמר: שזהו ממש מיסודי החסידות לחוש ולהרגיש בתפילה - שמחה עצומה והאושר הגדול על עצם זכייתנו לבוא להתפלל לפני מלך מלכי המלכים להזכיר את שמו ולשבח ולומר לפניו 'ברוך אתה ה'. לכן צריך להשקיע מאוד ב"להרגיש את הקשר עם הקדוש ברוך הוא בזמן התפילה. עד שפשוט נתפעל ונתרגש מההרגשה של ה'קרבה', עד כדי לשפוך לפניו את הלב שלנו בתפילה, ועל זה צריך להשקיע את עיקר המאמץ יותר מאשר ההתייחסות לכונה הטכנית של המילים. ואם זה קשה בכל התפילה, אז לפחות איזה קטע.

עם טעם נור

ולכן כשהגיע אליו בחור מתוסכל מאוד, והתאונן שהוא לא מרגיש טעם בתפילה, יעץ לו: "בחר קטע מסוים בתפילה, שבו תכוון כראוי עד שתרגיש את לבבך, ובכל יום בקטע זה שבחרת תתאמץ לחוש התעוררות ושפיתת לב לפני השם. לדוגמא, כשתגיע ל'ויברך דוד' עורר עצמך במילים" - וכאן הגביע הרבי קולו ואמר ברגש רב כל תיבה ותיבה בהטעמה ובהדגשה - "ברוך אתה ה' אלקי ישראל אבינו מעולם ועד עולם. פעם אחת, התבטא, שכאשר אדם כבר הרגיש איזו הרגשה טובה של קרבה באיזה קטע תפילה, כדאי שהוא לא יאבד את ההרגשה הזאת, אז שיתעכב יותר בקטע הזה ואחר כך יסיים את התפילה רגיל, (ולא ימשיך למשוך באריכות את שאר התפילה בגלל 'הרגשתו הטובה' אלא יסיים כהרגל) כדי לצאת מהתפילה עם טעם הטוב של קרבת ה'. כך יהיה לו חוויה חזקה של קירבת השם בתפילה, וזה מה שילוה אותו כל היום. ולכן למרות שהקפידו מאוד להתפלל שמונה עשרה עם הציבור, בכל זאת היו בחורים שאמר להם שברגע שאתה מתחיל את ברוך שאמר יחד עם הציבור - ואתה מרגיש צורך להאריך באיזה קטע, להרגיש קרבה וקשר - תאריך, גם אם לא יגיע לשמונה עשרה עם הציבור

(כע"ז בשערי תשובה סי' נב)

עומד אחר כותלנו

רבינו לא היה רק נאה דורש - עד כדי כך היה חי את הרגשה הנפלאה של העמידה נוכח פני ה', ובפרט בבואו לכותל המערבי. שם עומדים נוכח פני ה' כפשוטו, וכפי שסיפר שבעליתו לארץ בשנת תרצ"ה ימים ספורים טרם נישואיו, הגיע לראשונה אל הכותל המערבי, בידיו היו שמות ובקשות מבני משפחתו שבחו"ל בכדי להזכירם שם, אך הוא לא היה מסוגל לבקש דבר, אף לא על עצמו ועל עתידו, הוא עמד ליד הכותל זמן רב רק בקשה אחת בקעה מליבו: "אבינו מלכנו, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והינשא עלינו לעיני כל חי!" בחג השבועות תשכ"ז, כששוחרר הכותל המערבי, אמר לתלמידיו: "בעל מחשבה ורגש מבין שהכותל המערבי, איננו רק מקום לבקשות. הרי המקום המסוגל ביותר להרגיש עומד נוכח פני ה' ושופך לבו כמים נכחו,

סיפור לילדי החמד

מפי המחנך הנודע והרב יהודה צבי בראנדווין

מחר כאן בחצר באור הראשון לפנות בקר.

ניקיון על עגולה

למחרת, כלם עלו למרפבה. הושע בן אלעזר אוזח במיימנות את מושכות העגלה, ויוצאים לדרך. הרבי ממשיך לחזור אתם על דיני "שמירה", וכמה צריכים לשלם אם הצאן יצאה מן הדיר והזיקה.

הם עוברים ליד הרים גבוהים, ופתאום הם מרגישים איזה ריח מאוד חזק, ריח שנגנס לכל הנוזרים. עד שחלק מהילדים התחילו להתעטש אחד אחר השני. "הרב, מה הריח הזה?" "זה הריח של קטרת. החרב הזה שאתם רואים הוא 'ה מכור', ועד כאן מגיע ריח הקטרת" (ויקרא טז) "כמה קטרת מקריבים שיש כזה ריח?" "זה היה בסביבות 100 גרם, בגדל של קפסולת גפרורים." "אף זה יכול להיות?" "מה שעושים בבית המקדש זה בלי שעור וגבול."

מתקרבים הלאה, מגיעים לאזור ירחו, כבר מתקרב עלות השחר, והם שומעים שמשהו צועק: "כהנים! לקום! כהנים! לקום!" שאלו: "רבי, מאיפה צועקים את זה?" - "זה מבית המקדש! יש שם אחד שקוראים לו 'גביני', שמעיר את הכהנים, ושומעים אותו עד ירחו!". הולכים הלאה, רואים מרחוק עשן עולה עד השמים. "הרב, מה זה?" "עוד מעט אנחנו מגיעים לבית המקדש, אנחנו נראה את זה. זה העשן שמהמזבח שבבית המקדש. הוא לא זז אף פעם מהרוח זה עולה ישר, ישר עד השמים." כבר מתחילים לשמע מנגינה מתוקה ונעימה, פשוט הולכים להתעלף מרוב תענוג. "הרב, מה זה?" "זאת השירה של הלויים. תדעו זה שיר שאין כמותו בשום מקום. לכל יש רק שבעה קולות (אקטובות), ופה יש שמונה! למדנו את זה בתהלים: 'למנצח על השמינית' שמיני, זה קול למעלה מהשבע."

טריליון בלי פסק

הם נכנסים לירושלים, ופתאום הם רואים המון המון אנשים בלי סוף אנשים! "הרב, כמה אנשים יש בירושלים?" "אני אספר לכם, ילדים. יש בירושלים 24 ישובים. בכל ישוב היו 24 שכונות. בכל שכונה היו 24 פפרות. בכל פפר היו 24 רחובות. בכל רחוב היו 24 פלטאות. בכל פלטאה 24 שבילים. בכל שביל 24 בנגנים. בכל בנגן גרו 1,200 אלף איש. ובכל חדר ישנו כמה אלפים של ילדים. זה יוצא... 55 טריליון אנשים יש פה בירושלים! ובכל זאת אף פעם לא היה כזה דבר שאין מקום איפה לישון, אף על פי כה הרבה אנשים!" הילדים מסתכלים לכל הכוונים, ופתאום הם שמים לב שבירושלים יש יותר אור ממה שהיה מחוץ לירושלים. "מה זה האור הזה?" "הכו ילדים, עוד מעט נגיע לבית המקדש תראו ששם יש הרבה יותר אור. משם זה מאיר לכל ירושלים, ומשם גם לכל העולם."

כשהבחין נכנס זה מפתיד? ככה ממשי הרגשתי לפני שבוע. נכנסתי ביום שלישי לבחון את פתה ד', החומר היה מסבך, (במסכת שבת על שמונה עשרה גזרות בעלית חנניה בן ירוח). והמלמד של הפתה ר' משה לוחש לי: "תראה, יש פה ילדים שהיה קשה להם להקשיב בשעור, ויש כאלה שהיום לא הבינו את המשנה." אמרתי לו: "זה בסדר, זה לא משהו חדש, גם לפני אלף שנה הילדים אהבו לסיים את השעור יותר מוקדם." (רבנו נסים, שבת י"ג) אבל הם התחברו לאט לאט לטעם המתוק של התורה הקדושה, ונהיו גדולי ישראל. "אולי לא תאמין, ר' משה, אבל פעם למלמד היה מה לעשות..." "מה אתה מתפנן? בעצרת מקל או תגורה?" "לא, לא", עניתי, "מה פתאום, הרבה יותר מזה..." ואז פניתי לכל הפתה: "ילדים! בואו תשמעו מה עשה פעם רבי צדוק המלמד עם התלמידים שלו..."

טיוול בשאין ברירה

זה היה בעיר הקדושה 'שכם', לפני אלפים שולשים ואחת שנה, גרו שם רק יהודים צדיקים תלמידי חכמים. בביתו של המלמד רבי צדוק, ישבו שורת נערים עטויי טליתות דקות. כשספר התורה פתוח לפניהם, ובידיהם קלמוסים. אבל העינים? לא על הספר. רבי צדוק, רבם, פוסע הלך ושוב. גלימתו הלבנה נועה ברוח הקלה שהגיעה מן ההר. פניו חתומות. "ילדים, בעוד שבוע יש לנו מבחן. יבחנו אתכם על הלכות שומרים וכל דיני נזיקין." "מי יבוא לבחון אותנו?" "הריש מתיבתא ורבנו הגדול רבי יוסף בן משרה עם רבי יוחנן הדני." - "הרב... האמת? אבל אנחנו... עדין לא שולטים כל כך בחומר..." ירוחם בן בניהו, מרים אצבע מהוססת: "הרב... אולי נדחה את המבחן? רק לשבועיים?" צחוק קל בקצה הפתה. אבל הרב לא חיוך.

"אני רואה שזה עוד לא יושב לכם טוב בראש, אבל את המבחן אי אפשר לדחות, זה הזמן היחיד שהריש מתיבתא פנוי לבוא ולבחון." "אז מה נעשה?" השתתרה שתיקה.

"באמת שאין לנו ברירה", אמר הרב, "לכן מחר נצא לטיול..." "מה? טיול?!" "כן." "לאן?" "לבית המקדש." "ואו! הרב... מה צריכים להביא? כמה אוכל?" - "שום דבר. בירושלים יש בשרפע." - "להביא אשור הורים?" "לא, אף פעם לא נפצע אדם בירושלים."

הפתה שתקה חוץ מאחד. אבנר, בנו של שמעי הסופר, הרים יד: "אבל הרב, אני לא רוצה לבוא. אני רוצה ללמוד. להיות מוכן למבחן". רבי צדוק חיוך סוף סוף: "אבנר, גם אתה בא. גם אתה צריך את זה. אולי הכי הרבה." "אז זהו, סיפמנו, נפגשים

הם נכנסים קצת פנימה לירושלים, רואים עומדים שלחנות של אוכל, בכל פנה. יש שם אוכל מכל הסוגים שיש גם חמוצצים ופופקורן, גם קפה הפוך וקפוצ'ינו. "מי שם פה את כל האוכל?" "תצארו ילדים: לפני חודשים למדנו שאנשים שיש להם משל שנה של 40 אלף טון של תפוזים הוא מפרש עשירית מזה למעשר שני, ומביא לירושלים ואוכל שם. כמה זה יוצא? ארבעת אלפים טון! אי אפשר לסחוב כל כך הרבה. אזי הוא פודה את זה בכסף, ובירושלים הוא קונה בכסף את כל סוגי המאכלים, ופשוט שם על שלחנות וכל אחד מגיע ואוכל. לכן אמרתי לכם ילדים, שאין צורך להביא אוכל! בירושלים אף פעם לא היה חסר אוכל יש שלחנות עם אוכל בלי סוף!"

הם מתקרבים לבית המקדש. הם רואים גדר ההגדר הזאת נקראת 'סורג', אמר הרבי. "עד כאן מתר לגוים להכנס." "תסתכלו כאן משמאל הנה תלוי כאן שלט: ΜΗΘΕΝΑΑΛΛΟΓΕΝΗΕΙΣΠ ΟΡΕΥΕΣΘΑΙΕΝΤΟΣΤΟΥΠΕΡΙΤΟΙΕΡΟΝΤΡΥΦ ΑΚΤΟΥ "מה זה? סורקית?" "לא זה ביוניט. כתוב כאן ש'הכניסה לגוים אסורה. גוי ש'כנס יהרג'. תראו בהמשך הגדר השלט הזה מתורגם לכל השפות."

בית המקדש בהרחבה

הם נכנסים, ונעצרים בפתח העזרה. הם רואים מקום כל כך קטן י"א אמה. זה המקום שמותר ליהודים שאינם כהנים להכנס. "הרב, איך נכנסים למקום כזה קטן? זה אפילו פחות מגדל של פתה!" הרב מחיך: "הכו כמה דקות." אחרי דקה מגיע כלל של ארבעת אלפים אברכים. הם נכנסים ופתאום המקום גדל! אחרי עוד חצי דקה מגיעה ישיבה של עוד אלפים בחורים והמקום גדל! "תדעו ילדים: שבזמן שלשית הרגלים, שכל עם ישראל מגיע לכאן החדר הזה התרחב והתרחב, עד כדי כך שזה הגיע ללוס-אנג'לס, או אפילו עד סוף אמריקה הדרומית... וזה עוד כלום! כשהיהודים היו משתחוים ואומרים 'ידידי' פתאום כל אחד קבל לידו שטח ריק של 4 אמות, כדי שאף אחד לא ישמע את הוידוי שהוא אומר."

פתאום הילדים רואים משהו מוזר: דלת שנפתחת לבד. "הרב, מה קורה פה?" "הדלת הזאת הקדוש ברוך הוא נכנס. זה נפתח לבד." מצד שמאל הם רואים עץ של פרות עשוי מזהב, וזה גדל כל הזמן, כמו תפוחים... עד שהכהנים קוטפים אותם מהעצים. מתי שיש רוח הם היו מצלצלים כמו פעמונים: טק-טק-טק. ובחוצה הם ראו גדר עם מגדים של כל מיני ממתקים. בינתיים נכנס לעזרה יהודי עם פבש לקרבו. הכהנים שוחטים, ואז רואים את האיש מתוודה על העברות שלו, והלויים אומרים שירה. האיש נשפך בזמעות. השירה חדרה לו ללב, והוא חזר

”נזיקין!” הוא שואל בעדינות את רבי צדוק: ”אני מקנה שלא הלחצת אותם מדי...” ”לא, כבוד הרב פשוט היינו בירושלים.”

ראש הישיבה מפתיע את כלם ואומר: ”אתם בטח תהיו מרביצי תורה בעזרת ה', וחשוב לי מאד לספר לכם את הסיפור שלי ודוקא לכם, כדי שתעבירו אותו לדורות הבאים. את הסיפור ששמעתי מפי מורי ורבי, עזרא הסופר, שקבל מרבו, ששמע מפי ירמיהו הנביא.” אתם זוכים לחיות בזמן בית המקדש השני, אבל לפני 250 שנה היינו בחורבן נורא של הבית הראשון. ”כשעליתם לבית המקדש בטח שמתם לב שיש שם שלט: 'אסור לגוים להכנס'. כל הגוים מאד פעסו על השלט הזה. ולכן, כשנבנו ראדון החרב את המקדש באו כל הגוים הכי נכבדים להכנס שם. ”כך הגיע הפילוסוף הכי גדול בעולם קראו לו: אפלטון.

ומה הוא רואה? את ירמיהו הנביא יושב ובוכה שם על האבנים בדמעות שלישי. אמר הפילוסוף: ”אתה החכם הגדול של היהודים? שתי שאלות לי אליך: שאלה ראשונה למה אתה בוכה על עצים ואבנים? שאלה שניה מה שפבר היה היה. איזה תועלת יש בבכי? מה זה עוזר?” אמר לו ירמיהו: ”ואתה גדול הפילוסופים? בוא שאל אותי את השאלות הכי קשות ומסובכות שאין לה עליהן תשובה.” הוא אמר לו את השאלות ומיד ירמיהו ענה על כל השאלות אחד אחד. אפלטון היה בהלם מחלט מהחכמה הפבירה.

ואז אמר לו ירמיהו: ”כל החכמה שלי באה מן האבנים האלה. ולגבי השאלה השניה ששאלת מה

הם אמרו: ”הרב! בוא נכנס כאן ללשכת הגזית ותמשיך את מה שלמדנו... אין לנו כח לחכות לשעור הבא... התורה שלך כל כך מתוקה!” אחרי חמש שעות של למוד, הרב שואל אותם: ”ילדים, מאיפה זה הגיע? איך פתאום נהיה לכם כזה חשק ללמוד?” ”באמת, מה הסוד?” האם שמעתם לב? עברנו ליד כמה בנני ענק. כאן זה ה'תלמוד תורה' של כל הארץ. כל מי שאין לו אבא שילמד אותו, או מי שאין לו מי שישלם למלמד תננו שכלם יבואו לירושלים. בירושלים ילמדו את כלם את התורה הקדושה. ”אבל הרב, למה דוקא בירושלים? כל כך עמוס פה! לא עדיף ללמוד באיזה מקום יותר שקט?”

”הנה, קראו את הפסוק בנביא ישעיהו: 'כי מצינו תצא תורה, ודבר ה' מירושלים'. כמו שאתם הרגשתם רואים פה מיד את השוני בחשק ללמוד, ובהבנת הלמוד. ”(תוספות בבא בתרא כ”א) כי רואים פה קדושה כל כך גדולה וכהנים עוסקים בעבודת ה', הלב שלכם מתמלא בטירה ובקדושה, ומיד מתחיל חשק לעסוק בתורה, ומרגישים יראת שמים טהורה. אני מרגיש, ילדים שקבלתם כל כך הרבה חשק ללמוד שנספיק לשנן את כל מסכת נזיקין בשלושת הימים הנותרים לנו! שלושת הימים עברו בשניות. הם היו כל כך שקועים בלמוד בלי להרגיש!

ימים על ימי מלך

שכם לובשת חג. רבנו הגדול, הריש מתיבתא הרב יוסף בן משרה מגיע לעיר. הוא בוחן את הילדים ומתמלא התפעלות מהשליטה המדהימה בכל דיני

בתשובה. הם מסתכלים על הפנים שלו רואים כזה קדושה.

הריסוס הסודי

”תסתכלו רגע משמאל כאן זה בית המטבחיים, ילדים! נסיתם פעם להכנס לבית המטבחיים של ידעיה בן שלום שבמרפז השוק שכם בלי לנפנף כל הזמן בידיים?” ”מה פתאום, הרב! עומדים שם כמו ענן שחור משחור צבא שלם של זבובים!” ”למה הם באים? כי ריח של שחיטה, של דם חם, שפירות בשור, כל הפסלת, עם החם הלוהט זה גן עדן בשביל זבובים! ועכשיו בואו נכנס לבית המטבחיים, ותנסו למצא אפלו זבובון אחד לרפואה. אין. לא עכשיו ולא אף פעם. איך זה? פה, בבית המקדש מקריבים אלפי קרבנות מדי יום: קרבנות צבור, יחיד, שלמים, עלות, תמידין ומוספין... ו... שום כלום!” ”מה נראה לכם? הביאו את אחיהו המדביר עם חמור וסוס חריף? לא! פשוט הזבובים לא מעיזים להכנס למקום קדוש.”

”תסתכלו על המזבח מנחות שם חתיכות בשור שלא הספיקו להקריב. לפעמים זה מנח כמה ימים בשמש הלוהטת וזה אף פעם לא נתקלקל... במקום שבו שורה השכינה אין רקבון.” ”אבל הרב, איך המקום פה כל כך נקי? אם שוחטים ומקריבים פה אלפי בהמות?” ”תסתכלו טוב על הפה הזה עם הכבשה ראיתם? כל לכוף או חתיכת דשן שנופלת על הרצפה פשוט מתאדה!”

מאיפה החשק?

רבי צדוק והילדים יצאו מבית המקדש, פתאום הם הרגישו שנהיה להם כזה חשק עצום... ללמוד!

עוזר לבכות? אני לא יכול להסביר לך גוי לא מסוגל להבין את זה. ולתלמידים שלו הוא אמר אחר כך: "עם הבכיות והאבילות שלנו על בית המקדש זה בונה את בית המקדש! כל בכה בונה. לכן כתוב: 'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.' (לא כתוב 'זכה ורואה') ממש מרגיש שזה נבנה ומקבל את האור של בית המקדש בלב שלו.

הסוד של כורש

מסיים ראש הישיבה ואומר: "אני לא יודע כמה זמן עוד נזכה שיעמוד בית המקדש השני לכן חשוב לי שתעבירו לילדים ולתלמידים שלכם: שגם כשאין בית המקדש תוכלו לשאב את הקדשה העצומה של בית המקדש וחשק ללמוד התורה בכח זה שהם יתאבלו על בית המקדש. אתם יודעים? אני אגלה לכם סוד: מה ששמעתי מאליהו הנביא זכור לטוב: שאפלו גוי שמתאבל על ירושלים זוכה לשכר גדול ונורא. היה ילד אחד גוי קראו לו: כורש. הילד הזה היה בגיל שבע. אבא שלו לקח אותו להראות לו איך שמחריבים את בית המקדש. הילד הזה כורש מגיע, והוא רואה בגן הכי יפה בעולם. כתוב: "מי שלא ראה בית המקדש לא ראה מעולם בגן יפה." זה היה הבגן הכי יפה בעולם. הוא רואה שמדליקים את זה, מנסים לשבר את זה...

ואז הילד הזה כורש מתחיל לבכות: "איזה חבל ששורפים כזה בגן יפה!"

וככה הוא בכה עד שהוא חזר הביתה עם אבא שלו. הקדוש ברוך הוא אמר: "אם ילד בכה על בית המקדש אפלו גוי צריך לתת לו שכר!"

אבל גוי אי אפשר לתת לו עולם הבא, עולם הבא זה רק ליהודים. אזי הקדוש ברוך הוא בנה עבורו שתי מדינות: אחת קראו לה פרס, ולשניה קראו מדי, וכורש נעשה מלך עליהן.

זהו הסתים הסיפור, אמרתי. "נחמנו חזרה לת-ש-פ-ה בואו נגש לבחינה."

גם אנחנו?

רעש. בלגן. צעקות. "הרב, הרב!" הם צעקו, "זה הכל סיפור אמיתי?" "כן. כל הפרטים כאן הם אמיתיים לגמרי. על ה'ריח', וכל המספרים, ה'רגשות' והנסיים, ורמיהו ואפלטון וגם המלך כורש הכל כתוב מפורש בחז"ל הקדושים (אני ארשום לכם את הכל פה בעקרה למטה). רק הדמיות והעלילה נולדו מתוך געגועי.

"הרב, איזה שכר אנחנו נקבל? יש לך גם ספורים כאלה מהדורות שלנו, שאלה שהתאבלו זכו פתאום לקדשה ולתורה?"

"הרב, אבל אנחנו לא ראינו איך ששורפים, איך נבכה על ירושלים? "הרב, אתה ראתה פעם מישהו בוכה על בית המקדש? אולי את גדולי הדור? אולי רק לשבת על הרצפה?"

"כן. אני ראיתי איך בוכים יהודים ממש פשוטים. זה היה לא מזמן לפני 23 שנה. הגיעו לארץ 14,500 עולים מאתיופיה, במבצע הצלה מיוחד. היהודים מאתיופיה שמרו שבת, הכירו את רב החגים, אבל הם היו מנותקים עוד מימי בית ראשון כך שהם לא ידעו למשל על חנוכה ופורים. והילדים נכנסו ללמוד תורה, והמלמד ספר להם שעוד מעט מתחיל שלשת השבועות, שאנו מצטערים על בית המקדש. ואז ילד אחד שאל: "הרב, מה יש להצטער? אנחנו באתיופיה הצטערנו כי היינו כל כך רחוקים, ולא יכלנו להגיע לבית המקדש. אבל לכם מה הבעיה? מה יש גויים רשעים שלא נותנים מעבר לבית המקדש? אזי מתי פעם אחרונה שהצלתם להגיע לבית המקדש?" "לא, מה פתאום! בית המקדש נשרף." "אוי ואבוי! זה לא יכול להיות! זה בית של השם. לא יתכן שזה ישרף!!! לפני כמה שנים זה קרה?" "זה היה לפני הרבה מאד שנים."

"זה אומר שאתה רוצה לומר שאף פעם לא היית שם?" "אני לא הייתי שם, אבא שלי לא

היה שם, סבא שלי גם לא!!! כבר אלפים שנה אין בית המקדש?!"

ההמולה בפתה רק התגברה יותר ויותר כשכבר הם התחילו לדבר ביניהם בשפה שלהם, מתנחמים וצועקים בקולים גבוהים... למחרת בבקר הוא מגיע לתלמוד תורה, ואני רואה התקהלות של הרבה הורים של התלמידים שלי והם זועמים וצועקים: "איך יתכן שתלמידים את הילדים שלנו שאין בית המקדש בירושלים? זה לא יכול להיות דבר כזה!!!" אבל אני אמרתי והודעתי להם באפן חד-חלקי: "צר

לי, בית המקדש נשרף לפני אלפים שנה." ה'איש פנה לשאר חבריו, ותרגם עבורם בגמגום ובקול רועד את דבריו. פתאום ההמולה התחדשה, בטונים גבוהים יותר מאשר קודם. ואחד מההורים שואל אותי שוב: "אתה בטוח? שהוא נשרף?" "כן", אמרתי. האיש שוב פנה לחבריו, ובטון דרמטי תרגם את דבריו. ואז פתאום כלם התחילו לבכות בכי קורע לב, על הבשורה הנוראה מכל.

כך נראית אבילות אמיתית של יהודים. יהודי שלא 'התרגל למציאות' הנוראה הזאת, שביית המקדש נחרב.

ישועת הכורסקי

ובגלל שבקשיתם ספור מהדורות האחרונים אספר לכם: לפני 150 שנה, חי הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב. פעם אחת הוא הגיע לעיר דיקלו. זה היה לילה חשוך גדול, וקור נורא, ולא היה מי שיכניסהו לביתו. רק "בורסקי" אחד (מעבד עורות). אבל היה שם ריח נורא ואיום, ולא היה שיף להתפלל בביתו. אזי הוא יצא לבדו אל הכפור, והתפלל תפלת ערבית. ופתאום הוא חשב לעצמו: "לוי יצחק! תראה איך זה להיות בצער שאין לך בית להיות! מה תבין כמה גדול הצער של השכינתא שנמצאת בגלות..." וגעה בבכי מר עד שנירדם מרב צער. בשנתו ראה את השכינה ושמע בת קול שמכריזה ואומרת: "חזק, בני לוי יצחק! חזק! אל תירא ואל תחת כי אני עמך להצילך מכל צרה שלא תבוא." (נתיב מצוותיך, היחוד שביל ד')

היה עוד יהודי צדיק, רבי אברהם ברוכים (מתלמידי האר"י) שהיה מתאבל על

החרבון. פעם אחת אמר לו האר"י הקדוש: כבר גמרתי לחיות את כל שנות החיים שלך, והגיע זמנך להפטר מהעולם, אבל יש לי עצה בשבילך: שתלך לירושלים, ושם תלך לכתל המערבי, ותתפלל מאוד חזק, תשפך תחנונה, ותזכה לראות השכינה. ואכן הלך לירושלים, ובא לפני כתל המערבי בתפלה ובתחנונים, בבכי גדול. ואז ראה על גבי

הכתל צורה של "אשה לובשת שחורים", שזה רמז לשכינה (על פי ילקוט ירמיה טו), ואז מיד נפל על פניו ארצה והיה צועק ובוכה בבכי גדול על גלות השכינה, ואמר: "אוי לי שראיתיך בכה! אוי, אהה על נפשי!" וככה הוא בכה עד שהתעלף ונרדם. ואז ראה בחלום איך שהשכינה מנחמת אותו שבוכות זה זקפה לישועה. וכך היה הוא המשיך לחיות עוד עשרים ושנים שנה. (קב המישר צ"ג)

"הרב, לא ענית לנו... אבל איך גם אנחנו יכולים להרגיש את החרבון?" תראו, ילדים, השעור

כָּבֶד נִגְמָר. לֹא הִסְפַּקְנוּ אֶת הַבְּחִינָה הַפְּעָם, אֲזִי זֶה יִדְחָה לְשִׁבּוּעַ. אֲנִי מִבִּין שֶׁהִשְׁקַעְתֶּם הַמּוֹן בְּשִׁבְלֵי הָרִבּוּ, וְזֶה חֲמוּר מְאֹד קִשָּׁה, אֲזִי אֲנֹסָה לְדַבֵּר עִם הַמְּנַהֵל שִׁיִּסְבִּים לַעֲשׂוֹת לָכֶם נִסְיָנָה לִכְתֹּל הַמַּעֲרָבִי, בְּיוֹם חֲמִישִׁי. זֹאת תִּהְיֶה הַזְדַּמְנוּת בְּשִׁבְלֵיכֶם. תִּסְתַּכְּלוּ אִיךָ שֶׁהִמְקוֹם הָיָה נִרְאֶה, וְכִמָּה שָׁזָה שׁוֹנָה כָּל כֹּף מִמָּה שֶׁרָאוּ וְהִרְגִּישׁוּ שָׁם רַבִּי צִדּוֹק וְהַיִּלָּדִים, כֵּן, הֵם הָיוּ מִמֶּשׁ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם! זֶה כָּל כֹּף עֲצוּב לַחֲשֹׁב עַל זֶה.

כְּמוֹ סָלַע עַל הַלֵּב

אַתֶּם רוֹצִים לְהִרְגִּישׁ יוֹתֵר? פְּשׁוּט תִּרְיֻמוּ אֶת הָעֵינִינִים וְתִסְתַּכְּלוּ מָה נִמְצָא עַל מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ? אַתֶּם רְאִיתֶם אֶת הַפֶּפֶה מְזֻהָב? זֶה הַמַּסְגֵּד הַטָּמֵא שֶׁל הָעֲרָבִים כִּמָּה שָׁזָה עֲצוּב!! אַתֶּם זֹכְרִים בַּסְּפּוּר אִיךָ שְׂרַבִּי צִדּוֹק וְהַיִּלָּדִים הִגִּיעוּ לְגֵדֵר עִם הַשֶּׁלֶט בְּכֶתֶב יוֹוֹנִי: "הַכְּנִיסָה לַגּוֹיִם אֲסוּרָה"? וְעַכְשָׁיו הַגּוֹיִם נִמְצָאִים בְּפָנִים, וְאַנְחֵנוּ אֲסוּרִים לָנוּ לְהִכְנִס... כְּשֶׁנִּהְיָה שָׁם וְנִחְשָׁב עַל כָּל זֶה הַלֵּב שֶׁל כָּלֵנוּ יִכְבֶּה. עַל הַחֲסָרוֹן הַגָּדוֹל. וְהַכִּי הָיָה יַעֲזוֹר בָּכֶם אֶת הַחֲשֶׁק לְלַמּוֹד. כֹּף שִׁיְהִיָּה לָכֶם אֶת הַהִזְדַּמְנוּת לְהִתְאַבֵּל עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלִזְכוּת לְהִבְנֶה מִבְּרִיקָה בַּתּוֹרָה. כִּמָּה? בּוֹא נִבְדֹּק בַּבְּחִינָה בְּשִׁבּוּעַ הַבָּא... אֲנִי בְּטוֹחַ שֶׁנִּרְגִּישׁ אֶת הַשְּׁנוּי!

וְעַכְשָׁיו, לְסִיּוֹם יֵשׁ לִי הַפֶּתָעָה בְּשִׁבְלֵיכֶם! אַתֶּם יוֹדְעִים? הַשֶּׁלֶט הַמִּקְדָּרִי שֶׁכְּתוּב עָלָיו "הַכְּנִיסָה לַגּוֹיִם אֲסוּרָה" קָיָם! וְאֲנִי יָכוֹל לְהִרְאוֹת לָכֶם אוֹתוֹ!

בְּלִיל שֶׁל צַעֲקוֹת בְּכָל כְּתָה: "לֹא יִתְכַּן!! הֶרֶב, אִיךָ יִתְכַן שָׁזָה נִשְׂאָר אֲלֵפִים שְׁנֵה??!" אַתֶּם צוֹדְקִים, וּבְכָל זֹאת הַשֶּׁלֶט הָיָה נִשְׁמָר, בְּגִלְל שֶׁהוּא הָיָה שְׁמוֹר בְּמִרְתָּפֵי רוּמָא. וְאִזּוֹ חֶבֶר שְׁלִי הָיָה שָׁם, צִילָם אוֹתוֹ, וְהִבִּיא לִי. הִנֵּה תִרְאוּ זֹאת הַתְּמוּנָה הַמִּקְדָּרִית שֶׁל הַשֶּׁלֶט. אֲזִי כְּשֶׁתִּהְיֶה בְּכַתֵּל תִּחְשְׁבוּ עַל זֶה. וְאִזּוֹ תִּרְגִּישׁוּ מִמֶּשׁ אֲבָלוֹת: כִּמָּה שָׁזָה עֲצוּב, וְכִמָּה מִרְגִּזִּי לְרִאוֹת אֶת הָעֲרָבִים שָׁם בְּפָנִים וְאַנְחֵנוּ דְחוּיִים בַּחוּץ...

עַד שִׁיבּוֹא אֵלֵינוּ

"אֲבָל הֶרֶב, וְאִם הַמְּנַהֵל לֹא יִסְבִּים שְׁנִסָּע אִיךָ נִרְגִּישׁ אֲבָלוֹת?"

נָכוֹן, יִתְכַן שְׁלֹא, אֲבָל אַתֶּם יוֹדְעִים? אֲלֵפֵי שָׁנִים יְהוּדִים בָּכוּ וְהִתְאַבְּלוּ בְּצִרְפָּת וּבְתִימָן, בְּפוֹלִין וּבְתוֹנִיס בְּלִי שֶׁהֵם בְּכָל יָכְלוּ לְבֹא לִכְתֹּל הַמַּעֲרָבִי. - "אֲזִי אִיךָ?" מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם אֲנֵחֵנוּ מִזְכִּירִים אֶת בְּנֵינוּ

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּתְּפִלּוֹת, וּבְבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וּבְכָל שָׁלֵב בְּחַיִּים אֲנֵחֵנוּ מִזְכִּירִים אֶת הַחֶרֶב. וְאִם קִשָּׁה לָנוּ לְדַמֵּין אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כִּמָּה שָׁזָה הָיָה כָּל כֹּף טוֹב, וְכִמָּה שָׁזָה חֲסָר... אוֹלֵי הַפֶּתָרוֹן הוּא לְקַרֹּא יוֹתֵר סְפּוּרִים כֵּן, סְפּוּרִים עַל הַמַּצֵּב הַנִּפְלָא שֶׁהִינּוּ בּוֹ עִם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כָּל כֹּף הִינּוּ קְרוֹבִים לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא... וְכִכָּה נִתְמַלֵּא בְּהִרְבֵּה גִעְגּוּעִים, וְנִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה עוֹד יוֹתֵר חֲזָק עִם עוֹד טִיפָה שֶׁל שִׁמִּית לֵב לְכִמָּה שֶׁאַנְחֵנוּ מִבְּקָשִׁים.

הָאֲמָת שֶׁאַנְחֵנוּ פְּשׁוּט לֹא יוֹדְעִים מָה אֲנֵחֵנוּ עוֹשִׂים. עִם כָּל בְּכִיָּה, עִם כָּל תְּפִלָּה גַּם אִם הִיא לֹא כָּל כֹּף בְּכִיָּה... אֲלוֹ הִינּוּ יוֹדְעִים כִּמָּה שָׁזָה מִקְרֵב אֶת הַגָּאֻלָּה, וְגַם מִשְׁפִּיעַ לָנוּ כָּבֶד עַכְשָׁיו יְשׁוּעוֹת לֹא הִינּוּ מִפְּסִיקִים לָרְגַע... "הֶרֶב, אֲנֵחֵנוּ כָּבֶד מִחֲפִים לְיוֹם שְׁלִישִׁי הַבָּא... בְּטַח אַחֲרֵי הַבְּחִינָה נִשְׁמַע מִמָּךְ עוֹד סְפּוּרִים מִרְתָּקִים כְּאֵלֶּה!" יְלָדִים חֲמוּדִים! יוֹם שְׁלִישִׁי זֶה לֹא הִרְבֵּה זָמָן! בְּבִקְשָׁה מִכֶּם תִּחְשְׁבוּ אֶת הַהִזְדַּמְנוּת הַזֹּאת הַשְּׁבִיעַ לְהִתְגַּעֵגַע לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. כִּי מִי יוֹדֵעַ? לְפִי הַקֶּצֶב שֶׁל הַמְלַחְמוֹת פֹּה - בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הַבָּא, אוֹלֵי כָּבֶד נִפְגָּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַבְּנוּי לְתַפְאָרָה. אֲזִי בּוֹאוּ נִקְבֹּעַ מִרָאשׁ, נִפְגָּשִׁים לִיד הַכְּנִיסָה מִצַּד שְׂמָאל, מוֹל לְשִׁכַּת עוֹשֵׂי חֲבִיתִין. מִשָּׁם גִּלְךָ יַחַד אֶל לְשִׁכַּת הַגְּזִית, וְאוֹלֵי נִזְכֵּה שְׁשָׁם יִבְחוּ אֶתְכֶם אֵלֵינוּ הַנִּבְיָא בְּכַבּוֹד וּבְעֶצְמוֹ, וְגַם יִתְרָץ לָכֶם אֶת כָּל הַקְּשִׁיּוֹת וְהָאִי־בְעִיּוֹת שֶׁהָיוּ לָכֶם אִי־פַעַם... אִזּוֹ לְהִתְרַאוֹת בְּקִרְבֵּנוּ!

